

ΙΟΥΛΙΟΣ 2012

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ / 16

Δελτίο κρίσης: Ιούλιος 2012

**ΓΙΑΝΗΣ ΒΑΡΟΥΦΑΚΗΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΟΥΤΣΟΠΕΤΡΟΣ,
ΤΑΣΟΣ ΠΑΤΩΚΟΣ ΚΑΙ ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΤΣΕΡΚΕΖΗΣ**

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

1. Εισαγωγή

Ο Ιούλιος ήταν ένα μήνας στη διάρκεια του οποίου το ελληνικό πρόβλημα πέρασε σε δεύτερη μοίρα για την Ευρωζώνη. Οι συζητήσεις των ισχυρών της Ευρώπης περιστράφηκαν γύρω από την προσπάθεια αποφυγής κατάρρευσης των δύο μεγάλων οικονομιών του Νότου, της Ιταλίας και της Ισπανίας, που θεωρούνται οι πιο κομβικές περιπτώσεις της κρίσης και της πορείας της παγκόσμιας οικονομίας γενικότερα.

2. Η αναπόφευκτη πορεία της Ιταλίας

Ο μήνας είχε ξεκινήσει μέσα σε κλίμα δυσπιστίας, το οποίο εντεινόταν από αμφιβολίες για τις αποφάσεις της Συνόδου Κορυφής αλλά και από απογοήτευση για τα οικονομικά στοιχεία που δημοσιοποιούνταν και έδειχναν ότι η ύφεση στην Ευρωζώνη κλιμακωνόταν.

Μόλις στις 2 Ιουλίου ανακοινώθηκε ότι το ποσοστό ανεργίας στην Ευρωζώνη κυμαινόταν, για το μήνα Ιούνιο, στο επίπεδο-ρεκόρ του 11,1%, ενώ η μεταποιητική δραστηριότητα παρέμενε σε τροχιά συρρίκνωσης.¹

Δυσάρεστη, πλην όμως ενδιαφέρουσα είδηση, της πρώτης εβδομάδας του Ιουλίου υπήρξε η ανακοίνωση της Istat ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ιταλίας αναρριχήθηκε στο 8% του ΑΕΠ κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους, έναντι 7% της αντίστοιχης περιόδου του 2011.

Κατόπιν αυτής της αρνητικής εξέλιξης, ο Ιταλός πρωθυπουργός Μάριο Μόντι βρέθηκε σε κλοιό πιέσεων· ο μοναδικός τρόπος να αντιμετωπίσει αυτές τις πιέσεις ήταν μέσω οι περικοπές στο Δημόσιο. Οι Ευρωπαίοι ηγέτες δείχνουν να μην έχουν αντιληφθεί, στο σύνολό τους, ότι η κρίση δεν θα ιαθεί με πολιτικές λιτότητας, αλλά ότι χρήζει βαθύτερης και πολυδιάστατης θεραπείας. Έτσι, εξαναγκάζουν οι μεν (πλεονασματικοί) τους δε (ελλειμματικούς) σε παράλογες και καταστροφικές οικονομικές αποφάσεις σε έναν χρονικό ορίζοντα που συνεχώς συρρικνώνεται.

Μέσα σε αυτό το κλίμα και σύμφωνα με δημοσιεύματα του εγχώριου (ιταλικού) τύπου, η ιταλική κυβέρνηση σχεδιάζει περικοπές 100.000 θέσεων εργασίας στο Δημόσιο έως το 2014. Η μείωση του προσωπικού, όπως είναι αναμενόμενο, θα επέλθει με το πάγωμα των προσλήψεων και με σειρά συνταξιοδοτήσεων, που θα συνοδευτούν από ειδικά μέτρα στήριξης.²

Πάντως, σε μια προσπάθεια να περάσουν προς την κοινωνία και τις αγορές μια εικόνα σύμπνοιας και συνεργασίας, ο Ιταλός πρωθυπουργός και η Γερμανίδα ομόλογός του προέβησαν σε ακόμη ένα μήνυμα ενότητας αναφορικά με το μείζον θέμα της αντιμετώπισης της κρίσης στην Ευρωζώνη. Μετά τη συνάντησή τους στη Ρώμη, αμφότεροι τόνισαν ότι με συνεργασία θα ξεπεραστούν οι

¹ <http://news.in.gr/economy/article/?aid=1231202476>

² <http://news.in.gr/economy/article/?aid=1231203497>

δυσκολίες, αλλιώς απειλείται η ευημερία ακόμη και όσων στην παρούσα φάση δείχνουν να μην πλήττονται. Ο Μόντι επισήμανε σε όλους τους τόνους ότι η Ιταλία δεν χρειάζεται βοήθεια, ενώ η καγκελάριος Μέρκελ άφησε να εννοηθεί ότι τα νέα εργαλεία της Ευρωζώνης (αγορά ομολόγων) θα χρησιμοποιηθούν με αυστηρούς κανόνες.³

Ωστόσο, λίγες μέρες αργότερα, κατά το δεύτερο δεκαήμερο του Ιουλίου, ο οίκος Moody's υποβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της Ιταλίας από A3 σε Baa2 διαψεύδοντας τις όποιες πρόσκαιρες προσδοκίες είχαν καλλιεργηθεί για καλύτερες μέρες και προεξοφλώντας ότι οι βραχυπρόθεσμες οικονομικές προοπτικές της γείτονος είχαν *επιδεινωθεί*, με κίνδυνο η χώρα να μην μπορεί πλέον να «τύχει χρηματοδότησης από τις χρηματοπιστωτικές αγορές».

Οι ηγέτες της Ένωσης, παρά τις όποιες –αποσπασματικές και ασυντόνιστες επί της ουσίας– προσπάθειες δείχνουν να καταβάλλουν, για τη λύση του *γόρδιου δεσμού*, δεν έχουν πείσει για την ικανότητα και τις προθέσεις τους. Η κριτική δεν αφορά πια μόνο τους αφερέγγυους Νότιους αλλά και τους άτολμους ηγέτες των χωρών του σκληρού πλεονασματικού πυρήνα, και ιδιαίτερα της Γερμανίας, οι οποίοι δεν δείχνουν να μπορούν να αρθούν στο ύψος των περιστάσεων.

3. Το δριμύ κατηγορώ του Σόρος

Την ίδια ώρα που η Ιταλία, αλλά στην ουσία το ίδιο το ευρώ, έδινε και δίνει τη μάχη της επιβίωσης, η *σκληρή κριτική* έναντι της πολιτικής της Γερμανίας καλά κρατεί. Οι περισσότεροι από τους ανθρώπους της οικονομίας έχουν εναποθέσει πλέον τις ελπίδες τους σε μια στροφή της γερμανικής παρελκυστικής οικονομικής πολιτικής.

Η γερμανική κοινή γνώμη μπορεί να θέλει την Ελλάδα σε ρόλο παραδειγματικής τιμωρίας· ωστόσο, μια τέτοια προοπτική φαντάζει επικίνδυνη και γεμάτη αβεβαιότητα. Πόσο μάλλον την ώρα που όλος ο Νότος –με βασικούς άξονες την Ιταλία και την Ισπανία– είναι προ των πυλών της οικονομικής αβύσσου.

Τη σκυτάλη των επικριτών της γερμανικής οικονομικής πολιτικής αυτή τη φορά την πήρε ο μεγαλοεπενδυτής Τζορτζ Σόρος, ο οποίος θεωρεί ότι η πολιτική ηγεσία της ατμομηχανής του ευρωσυστήματος είναι εγκλωβισμένη στις *ανελαστικές ράγες* της λιτότητας, τις οποίες η ίδια διάλεξε να επιβάλει και αυταρχικά αρνείται να αναπροσαρμόσει.

Ο Ουγγροαμερικανός μεγαλοεπενδυτής, ο οποίος έκτισε το μύθο του ως ο «τυχοδιώκτης των αγορών που κατέστρεψε την Τράπεζα της Αγγλίας» κατά τη νομισματική κρίση του 1992, σε μια «κρίση ευαισθησίας» φαίνεται να επιθυμεί να εξιλεωθεί για το «αμαρτωλό» του παρελθόν *νουθετώντας* την Ευρώπη αναφορικά με την αναπόφευκτη κατάρρευση.

³ <http://news.in.gr/economy/article/?aid=1231203583>

Οι προθέσεις του βέβαια είναι άγνωστες, αλλά, ακόμη και αν κάποιος τις δει σαν ανειλικρινείς προσπάθειες, καθαρά συμβολικού χαρακτήρα, παραμένει απορίας άξιο πώς ένας Αμερικανός επενδυτής υπερασπίζεται στα λόγια κάτι που οι ηγέτες της Ευρώπης δεν δείχνουν ικανοί ούτε να κάνουν ούτε καν να ομολογήσουν επίσημα: την ίδια τη σωτηρία του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

Ο Σόρος, όπως και άλλοι αναλυτές, συγκρίνει την παρούσα θέση της Γερμανίας με αυτή των ΗΠΑ μετά το πέρας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, όταν με το σχέδιο Μάρσαλ η Ευρώπη ωφελήθηκε, όπως και η Αμερική. Με μια αναγωγή στο σήμερα, η Γερμανία δεν δείχνει, κατά τον ίδιο, να στέκεται στο *ύψος των περιστάσεων*, ούτε μοιάζει να ανταποδίδει το ιστορικό χρέος που της αναλογεί, χωρίς να είναι πρόθυμη αυτή τη φορά να επωμιστεί το ρόλο του χορηγού βοήθειας. Γεγονός το οποίο αποτελεί αμάρτημα αχαριστίας αλλά και οικονομική αυτοχειρία, για ανθρώπους που έζησαν το δράμα του Πολέμου και την ακόλουθη κολοσσιαία προσπάθεια ανοικοδόμησης αυτού που ονομάζουμε σήμερα προηγμένο κόσμο.

Αναζητώντας τους αυτουργούς της παρούσας κρίσης, ο Σόρος ακολουθεί τη *λογική του μεγαλύτερου οφέλους*. «Καμία χώρα δεν επωφελήθηκε περισσότερο από το ευρώ όσο η Γερμανία, και σε πολιτικό και σε οικονομικό επίπεδο. Άρα, ό,τι έχει συμβεί ως επίπτωση του ευρώ είναι σε μεγάλο ποσοστό γερμανική ευθύνη», επισημαίνει. Βέβαια, αυτό το επιχείρημα είναι μόνο εν μέρει αποδεκτό.

«Ένα από τα καίρια προβλήματα, στην περίπτωση που η κρίση αφεθεί να εξελιχθεί στην κατεύθυνση που φαίνεται να παίρνει» συνεχίζει «είναι ότι τα κράτη-οφειλέτες θα κληθούν να *πληρώσουν ακόμα περισσότερα* για να αναχρηματοδοτήσουν το χρέος τους, την ώρα που η Γερμανία απολαμβάνει χαμηλά επιτόκια, αρνούμενη όμως να καταβάλει χρηματικά ποσά για τους γείτονες με δυσκολίες».

Τέλος, ο Σόρος σημειώνει ότι τα μέτρα λιτότητας προκαλούν αρνητική έξαρση των άλλων οικονομικών μεγεθών.

Και όταν λέμε λιτότητα εννοούμε Μνημόνιο, είτε με επίσημη μορφή –όπως εφαρμόζεται στην Ελλάδα– είτε *ανεπίσημα*, όπως για παράδειγμα συμβαίνει στην Ισπανία.

Προς επίρρωση των λεγομένων του να σημειώσουμε ότι, ενώ το Μνημόνιο είναι για δεύτερο συνεχή χρόνο ο οδικός χάρτης για την έξοδο της ελληνικής οικονομίας από την κρίση, η ύφεση καλά κρατεί.

Ο λόγος πάντως για τον οποίο η Γερμανία του σήμερα δεν δείχνει έτοιμη ούτε να σώσει αλλά ούτε να εκπαραθυρώσει την Ελλάδα και κατ' επέκταση τον ελλειμματικό Νότο είναι ως ένα βαθμό ανιχνεύσιμος. Αν εκπαραθυρώσουν την Ελλάδα από το ευρώ και ακολουθήσει μια τεράστια κατάρρευση, οι Γερμανοί ψηφοφόροι θα πειστούν για την *ανάγκη διάσωσης* των οικονομιών της περιφέρειας που θα έχουν παραμείνει στο ευρώ. Αυτό το σενάριο θέλει την Ελλάδα να παίζει στο ακέραιο το ρόλο του εξιλαστήριου θύματος.

Από την άλλη, βέβαια, δεν είναι λίγοι όσοι θεωρούν πως δεν μπορεί κανείς να διαχειριστεί ένα τόσο σύνθετο φαινόμενο με ασφάλεια, και δείχνουν πιο επιφυλακτικοί. Μια έξοδος της Ελλάδας από το ευρώ, για λόγους *σωφρονισμού* των ελλειμματικών χωρών και *εξαναγκασμού* του μέσου Γερμανού να πληρώσει, ίσως ανοίξει τον ασκό του Αιόλου.

Στην ερώτηση όμως τι μπορεί να γίνει ώστε τίποτα από όλα αυτά να μη συμβεί, η απάντηση είναι ότι αυτά που πρέπει να γίνουν έχουν τέτοιο *πολιτικό κόστος*, που μοιάζει αδύνατο να εγκριθούν από την Ομοσπονδιακή Βουλή.

Μια λύση θα ήταν μια απομείωση του ελληνικού χρέους, ενώ μια άλλη θα ήταν ένα μορατόριουμ στις αποπληρωμές έτσι ώστε το ποσό του χρέους να μείνει το ίδιο, αλλά να παγώσουν οι αποπληρωμές έως ότου η ελληνική οικονομία αρχίσει να επανέρχεται, κάτι που στην παρούσα φάση δεν δείχνει πιθανό.

Την πρώτη λύση δεν θα την αποδεχθεί η ΕΚΤ, καθώς ανατρέπει πλήρως το δόγμα της ότι τα χρέη προς εκείνη είναι ανέγγιχτα. Τη δεύτερη λύση την απορρίπτουν οι πλεονασματικές χώρες, καθώς κάτι τέτοιο θα ακύρωνε την πολιτική επιβολής σκληρής λιτότητας στην Ισπανία και στην Ιταλία.

4. Η Ελλάδα με οδηγό την ανεργία

Μείωση 8,7% παρουσίασε η απασχόληση εντός των ελληνικών πυλών για το πρώτο τρίμηνο του 2012 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2011, σύμφωνα με την τριμηνιαία έκθεση της Κομισιόν για την κοινωνική κατάσταση στη ΕΕ.

Η αλήθεια είναι ότι τα σημάδια της ανεργίας είναι πλέον τόσο εμφανή, που τα νούμερα δεν έχουν πια ιδιαίτερη σημασία. Το πρόβλημα της απασχόλησης έχει οξυνθεί σε τέτοιο βαθμό που η ελληνική κοινωνία μοιάζει να βρίσκεται στα όρια της *ανθρωπιστικής κρίσης*. Φτώχεια, απαισιοδοξία και θυμός συνθέτουν το παζλ της κλιμακούμενης ελληνικής κρίσης.

Ενδεικτικό της απαισιοδοξίας που κυριαρχεί για το μέλλον της χώρας είναι ότι οι Έλληνες δεκαετίες μετά *αποδημούν* εκ νέου, προς αναζήτηση καλύτερης ζωής. Ενώ πολλοί νέοι και ικανοί ξενιτεύονται, δεν είναι λίγοι οι γηραιότεροι και ανειδίκευτοι που καταλήγουν άστεγοι, πνιγμένοι από τα δάνεια και τις υποχρεώσεις.

Ακόμη και στα πιο απαισιόδοξα σενάρια δύσκολα θα μπορούσε κάποιος, προ πενταετίας, να φανταστεί μια τέτοια εξέλιξη· για τα τελευταία όμως χρόνια, που από όλοι πια έχουν συνειδητοποιήσει το μέγεθος της καταστροφής, οι δικαιολογίες των αρμοδίων αρχίζουν και στερεύουν. Οι θέσεις εργασίας πάντως μειώθηκαν κατά 400.000. Πέραν αυτής της εξέλιξης, η Επιτροπή αναφέρει ότι το δεύτερο εξάμηνο του 2012 αναμένεται να μειωθούν και οι κοινωνικές δαπάνες

κατά 18%.⁴ Τα φτωχότερα στρώματα μοιάζουν χειροπόδαρα δεμένα με καταδικασμένο μέλλον.

Στο ίδιο μήκος κύματος είναι τα στοιχεία και για την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ιταλία, αποδεικνύοντας ότι η κοινωνική συνοχή στην ΕΕ –και όχι μόνο στην Ελλάδα– βρίσκεται στα όρια των αντοχών της. Στην Ισπανία χάθηκαν 660.000 θέσεις, στην Πορτογαλία 210.000 και στην Ιταλία 180.000. Οι σχεδόν δύο εκατομμύρια νέοι άνεργοι, μέσα σε διάστημα μερικών μηνών, μόνο στις τέσσερις αυτές χώρες είναι κάτι που εγείρει την απορία ως πότε αυτά τα στοιχεία θα παραμένουν ένας διογκούμενος αριθμός και πότε θα μετατραπούν σε επείγουσα κοινωνική απειλή.

5. Η Ισπανία στο μάτι του κυκλώνα

Παρά τις προσπάθειες που καταβάλλουν από το 2009 διαδοχικές κυβερνήσεις για να βάλουν σε τάξη τα οικονομικά της χώρας, τα προβλήματα της τέταρτης μεγαλύτερης οικονομίας της Ευρωζώνης παραμένουν και είναι συχνά αλληλένδετα, αποδεικνύοντας κάτι που τουλάχιστον δύο χρόνια τώρα από αυτό το βήμα λέμε, πως η ελληνική κρίση δεν είναι ενδημικό φαινόμενο αλλά ο πιο οξύς απόηχος μιας πανευρωπαϊκής αν όχι παγκόσμιας οικονομικής διάλυσης, η οποία αφορά τους πάντες.

Μια σύντομη αναδρομή για την ισπανική υπόθεση θα είχε ως εξής: Τη χρυσή εποχή της έκρηξης στην ισπανική αγορά ακινήτων, οι ημιαυτόνομες περιοχές της χώρας είχαν καταφέρει να κεφαλαιοποιήσουν σημαντικά έσοδα. Πολλές επαρχίες *δρομολόγησαν έργα υποδομής* μεγάλης κλίμακας. Άμεση συνέπεια ήταν να αυξηθούν κατακόρυφα οι οικονομικές τους υποχρεώσεις καθώς και ο αριθμός των δημόσιων υπαλλήλων. Με το σκάσιμο της φούσκας των ακινήτων όμως, αυτή η επεκτατική πολιτική έφερε στο φως όλες τις παλιές υπερβολές, οι οποίες μετατρέπονταν αίφνης σε τροχοπέδη.

Όλες οι αμαρτίες του παρελθόντος και η δυσμενής διεθνής συγκυρία δημιούργησαν ανησυχίες για τη φερεγγυότητα του τραπεζικού συστήματος της χώρας, οι οποίες βέβαια προϋπήρχαν αλλά έγιναν ιδιαίτερα έντονες τον Μάιο του 2012, μετά την ανακοίνωση της Bankia ότι θα χρειαζόταν 19 δισ. ευρώ προκειμένου να καλύψει επισφάλειες. Ένα μήνα αργότερα, η Ευρωζώνη ενέκρινε πακέτο βοήθειας δεκάδων δισεκατομμυρίων για το ισπανικό τραπεζικό σύστημα.

Η ευρω-βοήθεια για το ισπανικό τραπεζικό σύστημα κάθε άλλο παρά καθυσάχασε τις αγορές. Τα δύο τρίτα του ισπανικού χρέους βρίσκονται πλέον στα χέρια των τραπεζών, των ασφαλιστικών ταμείων και εταιρειών της χώρας. Πρόκειται για *ετήσια αύξηση της τάξης του 50%*, γεγονός που φανερώνει ότι η εξωτερική ζήτηση για το ισπανικό χρέος είναι αν μη τι άλλο περιορισμένη.⁵

⁴ <http://news.in.gr/economy/article/?aid=1231202476>

⁵ <http://news.in.gr/economy/article/?aid=1231206452>

Το δεύτερο δεκαήμερο του Ιουλίου λοιπόν βρήκε την Ισπανία και πάλι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος, με τον πρωθυπουργό της ιβηρικής χώρας να προαναγγέλλει σειρά μέτρων για την εξοικονόμηση 65 δισ. ευρώ σε διάρκεια δύομισι χρόνων. Ανάμεσα στα άλλα ανακοίνωσε αύξηση του ΦΠΑ στο 21% από 18%, μείωση του επιδόματος ανεργίας, εκβάθρων αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης, περικοπή του δώρου Χριστουγέννων για δημόσιους υπαλλήλους, κατάργηση των φοροελαφρύνσεων στην αγορά κατοικίας και μείωση του προϋπολογισμού των υπουργείων κατά 600 εκατ. ευρώ.

Το μαμούθ πρόγραμμα λιτότητας ήταν μία εκ των ουκ άνευ λύση, που επιβλήθηκε από τις πλεονασματικές χώρες. Με την ανεργία να βρίσκεται σε ιστορικό υψηλό και την οικονομία σε τροχιά ύφεσης, ο κ. Ραχόι ήταν υποχρεωμένος να μειώσει το έλλειμμα κάτω από το 3% του ΑΕΠ μέχρι το 2014 – έχοντας εξασφαλίσει παράταση ενός έτους από την ΕΕ.⁶

6. Το ΔΝΤ δυναμιτίζει το μέλλον του ευρώ

Ωστόσο, δεν χρειάστηκε παρά να παρέλθουν λίγες μόλις μέρες μέχρι το ΔΝΤ να ανακοινώσει ότι, σύμφωνα με τις αναθεωρημένες προβλέψεις του, η οικονομία της Ισπανίας αναμένεται να παραμείνει σε ύφεση και τον προσεχή χρόνο, κάνοντας λόγο για μείωση του ΑΕΠ της χώρας κατά 0,6%.

Προς τα κάτω αναθεωρεί για το 2012 και το 2013 και την ανάπτυξη στη Γαλλία. Οι *αστοχίες* βέβαια στις προηγούμενες προβλέψεις δεν θα πρέπει να μας προκαλούν πια έκπληξη, δεδομένης της παντελούς αδυναμίας του Ταμείου να προβλέψει έστω και μια φορά σωστά στην περίπτωση της Ελλάδας, την οποία και διαχειρίζεται –αν μη τι άλλο– επισήμως.

Ο οργανισμός χαρακτηρίζει την περίπτωση της Ευρώπης «επισηφαλή», τονίζοντας ότι μια καθυστερημένη ή ανεπαρκής απάντηση των Ευρωπαίων ηγετών στην κρίση θα μπορούσε να προκαλέσει περαιτέρω εκτροχιασμό της ανάπτυξης. Το ίδιο βέβαια, με τις πολιτικές που συστήνει, *αδυνατεί* να δώσει ελπίδα, αν όχι να επιδιορθώσει τα κακώς κείμενα της ελληνικής οικονομίας, δύο χρόνια τώρα. Σε παγκόσμιο επίσης επίπεδο, αναθεώρησε προς τα κάτω την πρόβλεψή του για την ανάπτυξη για το 2013 σε 3,9%, από 4,1% που ήταν τον Απρίλιο.

Στην έκθεσή του για τις παγκόσμιες οικονομικές προοπτικές, το ΔΝΤ τονίζει πως η ισπανική οικονομία θα υποχωρήσει κατά 1,5% το 2012 (έναντι 1,8% που προέβλεπε τον Απρίλιο) και η ύφεση θα συνεχιστεί και το 2013 με πτώση κατά 0,6% – έναντι ανάπτυξης κατά 0,1%, που αναφερόταν στις εαρινές προβλέψεις του.

Για το 2012, το ΔΝΤ ευελπιστεί σε μείωση του δημόσιου ελλείμματος από το 8,9% το 2011 στο 7% (επιδείνωση των προβλέψεων του Απριλίου κατά μία

⁶ <http://news.in.gr/economy/article/?aid=1231204550>

ποσοστιαία μονάδα), ενώ για το 2013 οι προβλέψεις κατεβάζουν τα επίπεδα του χρέους στο 5,8%.

Τα εν λόγω αριθμητικά στοιχεία τοποθετούν το έλλειμμα της Ισπανίας για το τρέχον έτος πάνω από το 6,3% που απαιτούν οι Βρυξέλλες, ενώ για το 2013 το ύψος του θα ξεπεράσει το απαιτούμενο 4,5%, που μετά την επιμήκυνση της περιόδου δημοσιονομικής προσαρμογής κατά ένα έτος –στην οποία συμφώνησαν οι υπουργοί Οικονομικών της Ευρωζώνης– έχει τεθεί ως ενδιάμεσο στάδιο πριν από την επίτευξη του 3% το 2014.

Παράλληλα, το ΔΝΤ αναθεώρησε προς τα κάτω τις προβλέψεις του για την ανάπτυξη στη Γαλλία το 2012 και το 2013 στο 0,3% (αντί 0,4%) και στο 0,8% αντίστοιχα (αντί 1% προηγούμενης πρόβλεψης).

Για τη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρωζώνης το ΔΝΤ είναι πιο αισιόδοξο. Έτσι, αναθεωρεί προς τα πάνω την ανάπτυξή της για φέτος στο 1% και στο 1,4% για το 2013.

Όσον αφορά τη Βρετανία, η οποία δεν ανήκει στην Ευρωζώνη, το ΔΝΤ προχώρησε σε σημαντική αναθεώρηση της πρόβλεψής του· έτσι, θεωρεί ότι φέτος η ανάπτυξη θα φτάσει το 0,2% (αντί για 0,8%), ενώ το 2013 θα είναι περίπου στο 1,4% (αντί για 2%).

7. Οι προβλέψεις του IOBE

Πέραν της απασχόλησης και των ελλειμμάτων, ζοφερή είναι η πραγματικότητα και σε ό,τι αφορά το δείκτη οικονομικού κλίματος, που καταρτίζει το IOBE, ο οποίος τον Ιούνιο κινήθηκε στα χαμηλότερα επίπεδα για το τρέχον έτος και υποχώρησε στις 74,1 μονάδες από 77,3 μονάδες τον Μάιο.

Κύριος λόγος για την εξέλιξη αυτή υπήρξε η επιδείνωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία και στις υπηρεσίες, καθώς το κλίμα στο λιανικό εμπόριο παρέμεινε αμετάβλητο, ενώ στις κατασκευές βελτιώθηκε οριακά.

Καθοριστικό ρόλο για τη συγκεκριμένη εξέλιξη έπαιξε και η ιδιόμορφη προεκλογική περίοδος, ιδιαίτερα στον επιχειρηματικό κόσμο, καθώς η όποια οικονομική δραστηριότητα είχε περιοριστεί στις απολύτως απαραίτητες συναλλαγές. Στους καταναλωτές ωστόσο φαίνεται να δημιουργήθηκαν προσδοκίες μετά τη συγκρότηση κυβέρνησης συνεργασίας, η οποία άμβλυσε ως ένα βαθμό την αβεβαιότητα.

«Σε κάθε περίπτωση, η συγκρότηση της συγκυβέρνησης βοήθησε στο να αμβλυνθεί τουλάχιστον η κυβερνητική αβεβαιότητα, όμως το κατά πόσο οι προσδοκίες που έχουν δημιουργηθεί θα επαληθευτούν τελικά, μένει να αποδειχθεί», τονίζεται στην έρευνα του Ιδρύματος.⁷

⁷ <http://news.in.gr/economy/article/?aid=1231203495>

8. Το τρίτο δεκαήμερο

Στις αρχές του τρίτου δεκαήμερου του Ιουλίου τα spread των ισπανικών ομολόγων σκαρφάλωσαν σε νέα ιστορικά υψηλά, με τις αγορές να έχουν στοχοποιήσει τη χώρα της Ιβηρικής, παρά την πρόσφατη συμφωνία του Eurogroup για τη στήριξη της τραπεζικής ανακεφαλαιοποίησης.

Μία μέρα πριν από τη δοκιμασία έκδοσης τρίμηνων και εξαμήνων εντόκων γραμματίων του ισπανικού Δημοσίου, τα spread των ισπανικών δεκαετών ομολόγων ανέβηκαν έναντι των γερμανικών στις 634 μονάδες, φτάνοντας σε επίπεδα που θα αντιστοιχούσαν σε επιτόκια 7,44%, λιγγιάδες νούμερο, το οποίο αποτελεί ρεκόρ από την εποχή της δημιουργίας του ευρώ για βραχυπρόθεσμο δανεισμό.

Η ανησυχία για την Ευρωζώνη, με την ισοτιμία του κοινού νομίσματος έναντι του γεν να υποχωρεί σημαντικά, διαχύθηκε –όπως ήταν δεδομένο– και στην Ιταλία. Το άσχημο κλίμα έπληξε και τα ομόλογα της γείτονος, τα spread των οποίων σκαρφάλωναν έως και τις 528 μονάδες. Ο δείκτης στο χρηματιστήριο του Μιλάνου υποχωρούσε κατά 5%, ενώ οι ιταλικές τραπεζικές μετοχές κατέγραφαν ισχυρή υποχώρηση μέχρι να ανασταλεί η διαπραγμάτευσή τους.

Σε αυτή τη συγκυρία το κοινό νόμισμα διολίσθησε σε χαμηλό διετία έναντι του δολαρίου στα 1,209 δολ./ευρώ και στο χαμηλότερό της επίπεδο από το 2000 έναντι του γεν, περί τα 94,4 γεν/ευρώ.

Το τρίτο δεκαήμερο του Ιουλίου επέστρεψε στην Αθήνα και το κλιμάκιο της Τρόικας για να ολοκληρώσει την αξιολόγησή του αναφορικά με τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους, αν και η εικόνα της ελληνικής οικονομίας είναι λίγο πολύ γνωστή. Η ελληνική οικονομία βρίσκεται δεδομένα και αναντίρρητα εκτός τροχιάς, συνεπώς η ανάλυση για τη βιωσιμότητα του χρέους θα είναι κατά βάση αρνητική.

Η έκθεση της Τρόικας πρέπει να θεωρείται δεδομένη. Το ΔΝΤ μοιάζει να έχει προαποφασίσει ότι με βάση τα οικονομικο-τεχνικά κριτήρια το *Μνημόνιο 2 αποτυγχάνει* και καμία επιμήκυνση δεν είναι πλέον σε θέση να διορθώσει τα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Αντίστοιχα, η ΕΚΤ γνωρίζει τα ίδια και κατανοεί ότι, κάποια στιγμή, η Ελλάδα θα αναγκαστεί να προβεί σε αθέτηση των υποχρεώσεων της απέναντί της. Το ίδιο και τα μέλη που συναποτελούν την Ευρωζώνη: άπαντες περιμένουν ότι μεγάλο μέρος των διμερών δανείων που παρείχαν στην Ελλάδα θα απομειωθεί. Συνεπώς, καθίσταται σαφές ότι το θέμα του «τι θα γίνει με την Ελλάδα» δεν είναι οικονομικο-τεχνικό και δεν βασίζεται ούτε στις όποιες περικοπές και μεταρρυθμίσεις κάνει η κυβέρνηση στο αμέσως προσεχές διάστημα ούτε και στις εκτιμήσεις του κ. Τόμσεν και της Τρόικας. Από τι εξαρτάται; Εξαρτάται απλώς από το εάν οι πλεονασματικοί εταίροι αποφασίσουν είτε να μας αποπέμψουν από το ευρώ είτε να επιτρέψουν το κούρεμα του χρέους. Αν κρίνουν ότι μπορούν να μας εκπαραθυρώσουν διασώζοντας την Ισπανία και την Ιταλία, μάλλον θα το επιδιώξουν.

Σύμφωνα πάντως με τις πλέον επικαιροποιημένες εκτιμήσεις, η συρρίκνωση του ελληνικού ΑΕΠ για το 2012 θα φτάσει το 7%, από το 5% που προβλεπόταν, γεγονός που σημαίνει ότι ο λόγος του χρέους προς το ακαθάριστο εθνικό προϊόν της χώρας θα επιδεινωθεί ακόμη περισσότερο. Στην αρνητική αυτή εξέλιξη ευθύνη αποδίδεται και στο γεγονός πως το κράτος είχε πέσει σε λήθαργο, εξαιτίας των δύο πρόσφατων εκλογικών αναμετρήσεων.

Ως εκ τούτου, η ΕΚΤ και οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών της Ευρωζώνης θα πρέπει αργά ή γρήγορα να απομειώσουν μέρος των 200 δισ. ευρώ που δάνεισαν στην Ελλάδα, προκειμένου το ελληνικό χρέος να μπορέσει να θεωρηθεί εκ νέου βιώσιμο.

Πολλοί υποστηρίζουν ότι η Ελλάδα βρίσκεται ήδη πολύ μακριά από το στόχο του χρέους για το 2020, 120% του ΑΕΠ. Η μέχρι στιγμής απόκλιση μπορεί να ξεπερνά τις 10 ποσοστιαίες μονάδες, μέγεθος που αντιστοιχεί σε περίπου 30 δισ. ευρώ.

Σαν συνέπεια αυτού του γεγονότος το ΔΝΤ ενδέχεται να αποχωρήσει από το πρόγραμμα δανεισμού, κάτι που έχει ήδη προειδοποιήσει ότι μπορεί να πράξει εάν δεν εκπληρωθούν οι όροι του. Αν η απειλή λάβει χώρα, τότε η Ευρωζώνη και η ΕΚΤ θα πρέπει να επωμιστούν το κόστος της ελληνικής διάσωσης. Σε αυτή την περίπτωση, ο μόνος τρόπος για να κρατηθεί η Ελλάδα στην Ευρωζώνη θα είναι νέα απομείωση του ελληνικού χρέους ή μια αλλαγή των όρων του προγράμματος.

Το ζήτημα της απομείωσης χρέους που διακρατάται από κράτη «γίνεται όλο και πιο περίπλοκο», καθώς στην παρούσα φάση τουλάχιστον έξι κράτη-μέλη της ΕΕ αντιτίθενται με απόλυτο τρόπο σε μια τέτοια προοπτική, όχι μόνο διότι η ελληνική κυβέρνηση δεν πληροί τους στόχους που τίθενται αλλά και διότι το κόστος θα το επωμίζονταν οι φορολογούμενοι των ευρωπαϊκών αυτών χωρών, εξέλιξη με μεγάλο πολιτικό κόστος για μια Ευρώπη που πορεύεται χωρίς βούληση και προθυμία.